

NAISTÖÖLINE

JA

NAISKOLHOOSNIK

№ 12 (79)

DETSEMBER

1 9 3 5

SISUKORD

	Lhk.
1. Leppimatu võitleja Lenini-Stalini partei pealiini eest	1
2. <i>Selma Arro</i> — Meie unustamatu Kirov	3
3. <i>Tshumandrin</i> — Kirov	4
4. Ajalugu ei tunne niisuguseid kangelasi	6
5. Naiskolhoosnikkude-lööklaste vastuvõtmine partei ja valitsuse juhtide juures	8
6. <i>Demtshenko</i> — Mina olin Stalini juures	10
7. <i>Jekaterina Androtshuk</i> — Õnnelik päev	11
8. <i>Sonny Allermann</i> — Hans Pöögelmanni 60. a. sünnipäev ja 30. a. parteilise tegevuse tähtpäev	12
9. <i>H. Pöögelmann</i> — Tuletorn	16
10. „Nii, nagu nõuab seltsimees Stalin“	18
11. <i>F. Njurina</i> — Auväärt kodanikust ja õnnelikust emast	19

№ 12

(79)

NAISTÖÖLINE

JA

NAISKOLHOOSNIK

DETSEM-
BER

1935

Leppimatu võitleja Lenini-Stalini partei pealiini eest

Esimene detsember... Aasta tagasi need kontrrevolutsioonääri, fashistlik-sinovjevliku bande jõhkra mõrtsuka kuulist langes meie armastatud juht, Leningradi enamlaste, Leningradi tööliste ja naistööliste, Leningradi oblasti kolhoosnikkude ja naiskolhoosnikkude juhataja ja sõber *Sergei Mironovitsh Kirov*

Sügavasse leina langes kogu töörahvas. Ei tuksu enam ühe kõige parema, kõige truima ja kallima töörahva poja, raudse enamlase, proletaarse revolutsiooni valmistava kõnemehe leegitsev süda.

Igavesti sulges silmad suure *Stalini* lähem kaasvõitleja ja sõber. Kunagi ei unune meis need karged leinapäevad, kui Leningradi, Moskva ja kogu meie suure kodumaa proletaarlased, töörahvas oma kallist Kirovit mattis.

Sergei Mironovitsh Kirov jääb igavesti töörahva mälestusse kui proletaarse juhi kristallilik kuju, kes kogu oma jõu ja kogu oma elu andis revolutsioonile, ta jääb meie mälestusse kui enamliku mehisuse, kindluse ja julguse elav kehastus. Igalpool, põrandaaluses töös tsaarivõimu ajal, kui teda sandarmid taga kiusasid, kodusõja väerindel, lahingutes Denikini röövbandedega, võitlustes Astrahani kaitsmisel, nõukogude võimu rajamisel Bakus ja Põhja-Kaukaasias, Baku ja Leningradi enamlaste juhtimisel — igalpool oli seltsimees Kirov kirelik võitleja partei asja eest, partei pealiini eest, igalpool oli ta silmapaistvamaks hulkade organisaatoriks.

Teda, kaljukindlat leninlast-stalinlast välisid Lenini linna ja oblasti enamlased endi juhatajaks siis, kui poliitiliste pankrottide grupp, mille eesotsas asusid Sinovjev ja Kamenev — need ääretult vihatud, äraneedud bandiitide pealikud — löi liidu trotskistidega ning püüdes luua Leningradis en-

dale tugipunkti võitluseks partei vastu, püüdis lõhkuda enamlaste ridade terasühtsust. Neil päevil ilmus Leningradi tehastesse ja vabrikutesse sm. Kirov, töökodades kõlasid tema leegitsevad sõnad.

Kui suurejõuga, missuguse võimsa enamliku hooga ning tulega paljastas Kirov partei äraandjate tõeliku näo, kes „pahempoolsete“ sõnakõlksudega enda parteivas-tast, nõukogudevastast sisu varjasid! Kui ägedalt kaitses ta Lenini-Stalini partei pealiini! Ja kas võime meie unustada tema vaimustavat ja leegitsevat kõnet partei seitsmeteistkümnendal kongressil, tema hävitavaid sõnu, mis sihitud „—moonavoortlaste“ vastu, tema õhutavaid lauseid, kus iga sõna oli hävitav hoop vaenlase pihta!

Hiiglasuured on Lenini linna ja oblasti tööstuse, põllumajanduse, transpordi ja kõikide teiste majanduseharude edusammud. Paljuid ja paljuid uusi tööstusealaseid, keerulisi masinaid on omastanud Lenini linna tehased. Meie vabrikud ja tehased on põhjalikult muutnud oma näo, on muutunud kõige eesrinnalisema tehnika ettevõteteks. Kõik on saanud Leningradis uueks, endisteks on jäänud vaid vahvad revolutsioonilikud traditsioonid! Sellesträäkis unustamatu Kirov partei XVII kongressil. Need enamlikud võidud on paremaks mälestus-sambaks meie kallile *Sergei Mironovitshile*.

Töölisteklasi lõpmatu loova energiaga puhkes võimas liikumine, mille algatajaks oli Donbassi söekaevaja, sotsialistliku kodumaa kangelane Aleksei Stahanov. Leningradi töölised ja naistöölistes, olles truid Kirovi juhtivusele, sammuvad suure stahanovliku liikumise esiridades, nende seas ilmuvad nähtavale ikka uued ja uued kõrge tööviljakuse meistrid, kes purustavad vanad, äraiganud töömeetodid ja näitavad kommunistliku suhtumise eeskujutöösse.

Iseäranis eredalt väljendub Kirovi määratu enamlik tahtejõud Kola poolsaare, kauge Põhjamaa imekspanemiseväärt ümberloomises. Seltsimees Kirov virgutab tuima tundra ja pani ta meie sotsialistliku ehitusetöö teenistusse. See uus, tormiliselt kasvav tööstuse maa enda apatiitidega, nikliga, rikkalikude kalatagavaradega — ümberloodud Kola poolsaar jääb suureks mälestusemärgiks meie juhile, õpetajale ja sõbrale — Kirovile.

Tulise ülekeeva energiaga võitles seltsimees Kirov meie Leningradi oblasti rikkuste rohkendamise eest, ta muutmise eest tarvitavast valmistajaks oblastiks, oblasti kolhooside kindlustamise eest.

Paremad kolhoosnikud, sotsialistlikkude põldude lööklaste üleoblastiliste kongresside saadikud ei unusta kunagi tema otse leegitsevaid kõnesid, mis läbistatud ääretu usuga kolhoosilise korra võidusse, palava armastusega nõukogude küla paremate inimeste vastu.

Eriti tähelepanelikult suhtus seltsimees Kirov töörahva naishulkade nõuetele. Tuhanded naistöölised ja naiskolhoosnikud,

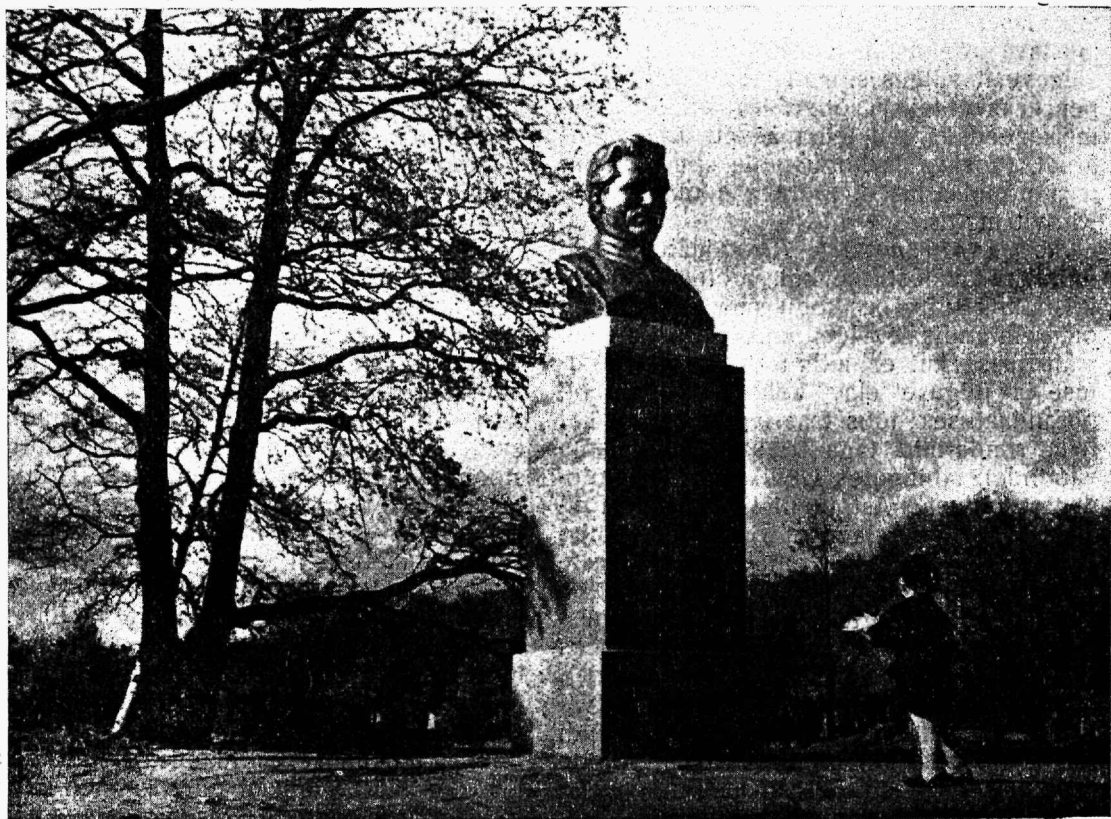
kes tema juhtivusel arenesid ja võrsusid, töötavad praegu sotsialistliku ehitusetöö vastutavatel kohtadel. Südamliku enamliku vestlusega oskas ta teed leida kõige mahajäänud naisterahvaste seas, kutsudes neis esile hoogsat tõusu, loova energia kasvu ning töötahet.

Iga naistöoline ja naiskolhoosnik, kes seltsimees Kirovi poole pööras nõu, abi ja toetuse saamiseks, leidis kõige tähelepanelikuma, südamlikuma ning isalikuma vastutuleku.

Olles koormatud rohkete, tähtsate parteiliste ning riikliste töödega — sm. Kirov leidis alati aega selleks, et kõige tähelepanelikumalt suhtuda iga töölise, naistöölise nõuetesse ja muredesse.

Mees- ja naistöölised, mees- ja naiskolhoosnikud vastasid sellele juhi hoolitsusele palava armastuse ja truudusega.

Kui õrnade vastastikkuse armastuse s-demetega oli sm. Kirov veel seotud meie lastega. Need, kes Leningradi parteiorganisatsiooni IV üleoblastilisel ja I ülelinnalisel konverentsil olid, kui Uritski lossi saali ilmus pionieride ja koõililaste dele-

Sügis sm. Kirovi nimelises kultuuri ja puhke keskpargis.

gatsioon, need, kes nägid, kui vaimustavalt tervitasid lapsed seltsimeest Kirovit ja kui palavalt ta lapsi vastutervitas, kui määratusuurest rõõmust hiilgas tema armas mehine nägu, — need ei suuda kunagi unustada neid südantliigutavaid hetkeid.

On möödunud aasta meie unustamata, kalli seltsimehe Kirovi jõledast tapmisest. Nõukogudemaa on selle aasta vältel tõusnud uuele, veel kõrgemale astmele. Rohkem kui kunagi varem tunneb nüüd töörahva mitmemiljoniline armee sotsialistliku ehitusetöö materjaalseid saavutusi.

Õnnelikuks, rõõmsaks on muutunud meie elu, hoogsamalt edeneb ka töö. Töölisklassis sündis suur stahanovlik liikumine, mis läheb sotsialismi ehitustöö ajalukku kui üks tema kõige vahvamatest tähtsamatest lehekülgedest, nagu ütles meie juht seltsimees Stalin. See liikumine valmistab ette tingimusi üleminekuks sotsialismilt kommunismile.

Naistööline ja naiskolhoosnikud samuvad stahanovliku liikumise esirinnas. Nende seas on niisugused kangelased, nagu kudujad õeksed Vinogradovad, nagu naiskolhoosnik Marie Demtshenko ja tema

kuulsad kaaslased „viiesajalised“, võitluse algatajad kõrge sotsialistliku viljasaagi eest. Kui valus on, et neil rõõmu päevadel ei ole meiega Kirov.

Kuid vaenlane eksis, kui ta lootis, et ta Kirovi tapmisega meie võidukäiku takistab. Vastuoksa sinovjevlaste fashistliku bande mõrtsukatööle Nõukogude Liidu töörahvas koondas veel kindlamini oma ridu meie partei ümber, meie suure armastatud juhi sm. Stalini ümber. Teravamaks valvelolek, tugevamini lüüa vaenlase pihta, purukslöödud, kuid mitte veel lõpulikult hävitatud kapitalismi jäänuste pihta, kõngevate, kuid veel kihvtiselt hammustavate kontrevolutsiooniliste madude pihta — niisuguse järelduse tegi endale iga aus töörahvapere liige.

Mitte iialgi ei kustu meis seltsimees Kirovi helge, armas kuju. Tema väsimatu, kindla ja ennastsalgava võitluse eeskuju proletaarse revolutsiooni eest, sotsialismi võidu eest viib miljonid võitlusele meie sotsialistliku kodumaa võimsuse kindlustamise eest, üleilmse proletaarse revolutsiooni võidu eest, meie leninliku partei, meie suure juhi seltsimehe Stalini juhtivusel.

Meie unustamata S. M. Kirov

1. detsember 1934 a. Uritski lossis ootasid Leningradi enamlased sm. Kirovit. Juba läks hämaraks, süüdati põlema tuled. Miks viibib meie armastatud juht?

Ja äkki kui purustav pikselöök tuli sõnum: sm. Kirov on surmatud! Salaja nurgatagant, kui kihtvine madu põõsa alt, hiilis klassivaenlane kikivarbul ta seljataha ja saatis surmava kuuli.

Jäi igavesti seisma see süda, mis põles armastusest kõigile kurnatutele ja rõhututele, hangus veri, mis kees vihast igasuguste kurnajate vastu, sulgus suu, mis sütitavate sõnadega kutsus rahvaid üles kangelastegudele võitluses niisuguse ühiskondlise korra eest, kus pole vaesust ega puudust, kus töö pole raskuseks, vaid rõõmuks, kus inimesed elavad külluses ja kultuuriselt. Ikka lähemale ja lähemale viis ta hulki selle kauni elu poole sm. Stalini juhatusel.

Vaenlane teadis, *kelle* vastu ta käe tõstis. Ta teadis, kui valus on see hoop parteile, töölisklassile, kogu töörahvale. Ta teadis, kui kallis oli meile sm. Kirov, eeskujulik enamlane, „kes ei teadnud hir-

must ega raskustest võideldes suure eesmärgi eest, mille üles seadnud partei. Tema otsekohesus, raudne kindlus, tema revolutsiooni vaimustatud tribuuni imekspanuväärt omadused käisid koos selle südamlikkusega ja pehmusega isiklikes seltsimeheliikudes ja sõbralikkudes vahekordades, selle õhkuva soojusega ja tagasihoidlikkusega, mis omased tõelisele leninlasele.

Võitlus sotsialismi ja kommunismi eest oli sm. Kirovi elu eesmärk, kogu tema elu ja tegevus alaeast saadik. Sellepärast saatis vaenlane Kirovile surmava kuuli, sihtis seda *sotsialismi vastu*. Sm. Kirovi surmates lootis klassivaenlane segadust sünnitada meie ridades, takistada sotsialismi — kommunismi ülesehitustööd.

Vaenlane eksis rängasti. Veel kindlamini koondus terve rahvas enamlise partei ja sm. Stalini ümber. Veel suuremaid sotsialismi võitusid saavutasime möödunud aasta jooksul. *Meid ei nõrgesta ei viha, ega valu.*

Meie ei tunne armu klassivaenlase vastu, kes maskeerides end parteipiletiga, pugus meie ridadesse, et sünnitada hirmsat kahju.

Meie enamlaste valvelolek ei tohi nõrgeneda ühekski hetkeks.

Sm. Kirovi südamlikku rõõmust naeratust meie enam ei näe, ei kuule meie enam tema sütitavat kõnet, kuid kas ei sära meile Stahanovi ja stahanovlaste palgeilt Kirovi naeratuse paiste, kas ei kõla meile noorte võidulauludes Kirovi hääl, kas ei tõusnud lendur Kokkinaki kõrge-

male sinetavast kõrgusest Kirovi mõttele-nnol?

Sotsialism-kommunism võidab. Märatsegu vihas mädanev kapitalistlik süsteem, ei suuda ta takistada hulkade võiduteed terves ilmas.

Ja igavesti jääb elama hulkade südamesse sotsialismi-kommunismi eest võitlaja S. M. Kirovi kuju!

Selma Arro

Tshumandrin

„KIROV“

(Katkend pikemast teosest)

Neid oli kolm: vanem — Anna, keskmine — Serjoosha ja noorem — Liisa.

Ema suri, kui Serjoosha Kostrikov oli seitsme aastane, isa Miron muutus joomariks ja kadus teadmata kuhu, sissesõiduhoovist ei jäänud järgi midagi, lapsed jäid ükski.

Nii oleksid nad päris hädasse jäänud, kui poleks vanaema olnud, kes lapsehoidjana kaupmeeste juures teenis.

Tema tuli vaeslaste juurde ja hakkas korda looma. Kuid loo korda kuis tahad, aga lapsi oli vaja ju süüta, õpetada, riietada. Ja vanake hakkas Serjooshale lastevarjupaika kohta soetama.

Mitte vähe ei tulnud vanakesel käia, enne kui ta peale halastasid härrad-hooldajad ja Serjoosha varjupaika vastu võeti.

Palved hommikul, palved enne õppetööd, palved peale õppetööd, palved enne lõunat, palved peale lõunat, sünduslik riivis sammumine jumalateenistusele, palved enne magaminekut — nii kasvatati varjupaigas lapsi.

Kasvatajad ja õpetajad suhtusid varjupaiga kasvandikesse kui koerapoegadesse. Hoobid, tõuked, pilked, nuhkimine, näljatoit, hall kroonulik magadistoa ja klasside sisseseade, kord, mis sarnanes kasarmu korrale — see oli varjupaik, kuhu sattus Serjoosha.

— Kuidas sa seisad! — kisasid kasvatajad. — Kas sa ei tea, kuis ülemuse ees seisma peab?! Neetud vördjas!

Toas kõlas hele kõrvakiil, ja ta ei tohtinud isegi nutta, kuna seda omakorda varjupaiga korra rikkumiseks loeti.

Mitu korda nuttis vanaemake kibedaid pisaraid, kui Serjoosha pühadel tema juurde tuli ja varjupaigast jutustas.

— Mu vaene, vaene vaeslapsuke...

Ja siiski hoidis Sergei selles olukorras

oma elavuse ja erksuse alal: teda polnud nii kerge tuimaks teha.

Kuigi varjupaiga kord vali oli, siiski anti siin süüa (aga oma perekonnas ei tulnud seda igapäev ette)... Siin õpetati, kuigi halvasti, kuid õpetati.

Ja Sergei hakkas õppima.

Ta õppis hästi, lennult püüdis teadmisi — õppis lugema kõige enim ja kõige paremini, rehkendust ta ei õppinud, vaid otse ahmis. Ja igal vahetunnil olid ta ümber tema vanused mudilased. Ja kõigile jõuab Sergei seletada, kriit aina hümpas ta käes. Tahvlil kasvab number numbri järel — ja ongi üks näide valmis, näe — teine — kõigile on arusaadav, palju arusaadavam, kui kooliõpetaja seletusel.

Nii möödus kolm aastat kirikukoolis õppides ja varjupaigas elades, edasi läheb Sergei linnakooli.

Ka siin on Serjoosha esimene. Veel suurema innuga õpib ta matemaatikat, valmistudes vana veidrat õpetajat — Morosovit.

Vanale õpetajale ei meeldinud kõvapealised kaupmeeste pojad.

— Arssinapuud, kaubitsejad, — rääkis ta põlglikult. — Milleks te õpite? Selletagi oskate papakeste raha lugeda.

Ta pilk otsis hoolikalt pinkide ridadelt.

— Klimov, tule tahvli juurde, — käsutas ta.

Pingilt tõuseb punasenäoline logard Klimov ja, raskelt astudes, sammub tahvli juurde.

— Noh, saapad olid läikima nühkunud, eputad, aga ülesanne...

Ja ta andis vaesekesele, ärevusest higelele poisile keerulise ülesande.

— Noh, see, vennike, pole leti taga seismine, ristirahva petmine. Kostrikov, aita kaupmeest...

Serjoosha läks tahvli juurde, eemaldas „kaupmehe“ ja lahendas ülesande kiirelt, arukalt.

Vana õpetaja tõusis kohalt, uuris silmi pilgutades igit numbrit, keeras Sergei näoga valge poole.

— Kuule, kaupmees, vaata ta peale... — rääkis ta vaimustatult. — Vaenelaps, varjupaigast, — tal pole kellegi peale loota. Aga milline pea, — kadesta, kaupmees. Sina saad ka ilma peata elatud, kuid meie sugusele — oi, kui tarvilik ta on.

Ja astudes laua äärde, lisas:

— Tubli, Kostrikov, oma peaga teed sa suuri asju, ausõna...

Raske oli elu varjupaigas, kahe õekese poolnäljane oletsemine vanaema juures ja vanaema ise, kes lastelaste heaks rapis nagu kala jää ja siiski, Sergei oli lõbus, elurõõmus laps.

Kui ta oli aasta kolmeteistkümnene, otsis ta tühja heinaküüni, kogus omavanuseid ja hakkas seal „etendusi“ korraldama. „Eten dustel“ deklameeriti luuletusi, lauldi laule. Sergei teadis väga palju häid laule, hää l oli tal kõlav ja südamluk, kuulmine —

suurepärane. Ja need etendused jäid samaealistele kauaks meelde...

Seks ajaks oli ta mõne väljasaadetuga tutvust teinud, kes elasid Urshumis, siinsamas, just kõrval.

Kahtlemata oli siin mitte just väike osa ka harilikku lapselikku uudishimu.

— Mis inimesed need niisugused on? Kustkohast, mispärast aeti neid meie juurde?

Kuid, kahtlemata mängisid Serjoosha isiklikud omadused otsustavat osa tema lähenemises väljasaadetuile. Väljakannatamata elu perekonnas, siis — varjupaik ta kasarmliku korruga, protest Urshumi elu idiootsuste ja inetuste vastu, poisi mitte-tavaline mõistus, mitte aastate järele arenenud vaatlusvõime ja võitmata tung õpimiseks, igasuguste teaduste järele, inimeste järele, kes teavad rohkem, kui tema ise, — just see, peasjalikult, tõukas Serjooshat väljasaadetute juurde.

Kui Mavromati, Peterburist väljasaadetud üliõpilase, aknal ettevaatlikku koputust kuulnud, pistis üliõpilane pea välja

Pioneerid valmistuvad Kirovi päevadeks

peaaegu alati seisis akna taga Sergei mõne oma seltsimehega.

Ja see täisealine, tõsine inimene, kellest urshumlased ei rääkinud teisiti, kui poole häälega ja kartusega, kogus lapsi ja läks metsa jalutama, tihti palju kaugemale politsei poolt väljasaadetutele lubatud viiest verstast. Seal jutustas ta oma noortele sõpradele sellest, mis pärast teda siia saadeti, jutustas huvitavatest raamatutest, laulis nendega laule — ta laulis meeleldi rahvalaule, kuid ühes sellega õpetas ka oma laule. Need olid ilusad laulud, milliseid kunagi varem polnud mahajäänud linnakeses kuulnud.

Mavromati eraldas eriti Serjooshat tema seltsimeeste ringist. Elav, arusaaja, lõbus ja ühes sellega järeelmõtteleja poiss võitis eriti väljasaadetud üliõpilast oma poole.

Ja Serjoosha tutvuse vili temaga ei lasknud end kaua oodata.

Järjekordsel „etendusel“ imestas Sergei oma seltsimehi uute lauludega.

„Nüüd ülesse, ülesse tööliste väed,

Üles rahvas, kes orjuses peetud.“

Ja teine, ülev, kurb ja täis tagasihoitud jõudu:

„Tund tuleb, mil purustab priiuse väes
Ju ahelad ärganud rahvas.

Hääd und teile, vennad, meil püha see
paik.

Kus lang'site võitluses vahvas.“

Lapsed istuvad, vaiksed ja erutatud, kuulavad mitte alati mõistetavaid sõnu, aga Sergei seisab heinaküünis, tõrksad

juuksed tõusevad otsaesiselt turri, lööb käega laulule takti ja naeratab oma suurepäraselt naeratust, mida nii väga armastasid ta seltsimehed. Ja ka Mavromati nautis seda ja ei ütelnud mitte ükskord:

— Oi, Serjga, milline naeratus sul on — pehme ja... tugev naeratus, — lõpetas ta ootamatult. — Imelik inimene oled sa, vennas Serjga.

Keegi vanematest lastest ütles Serjoo-shale, et sarnaste laulude eest võidakse ju istuma panna — ta tusanes, kuid pärast surus käed rusikasse, raputas neid:

— Vaat kui ma suureks kasvan — meie neid konksusid enam kartma ei hakka...

Kuid pärast soovitas talle ka Mavromati ettevaatlikum olla. Sellest ajast peale viidi „etendused“ tühja sauna üle, mis asetses ühes mahajäetud aias. Seal juba, näis, ei pruukinud midagi karta. Siiski, varsti saadi hais ninasse. Siis läks Sergei terve sõprade seltsiga linna taha, väljadele, kuid politsei oli juba lauljad ära märkinud ja tihti, tihti ajas politseinik Kurschakov (ehk „Petuschok“, nagu teda hüüdis Sergei) lapsi taga, soosel maal oma suurte saabastega sumates.

Varsti hakkasid ka teised väljasaadetud (kasutades, nähtavasti, Mavromati soovitusi) Serjoosliat endale lähendama. Peale üliõpilase elas Urshumis veel teisi sotsiaaldemokraate. Neid köitis samuti elav ja tark poiss ja vähese aja jooksul nad ei hakanud teda endile mitte üksi lähendama, vaid andsid talle ka üksikuid ülesandeid.

Ajalugu ei tunne niisuguseid naiskangelasi

Suhkrupeedi kasvatus kolhooside paremad naislööklased, kes saavutasid rekordse saagi, tulid seltsimees Stalini ja partei ning valitsuse juhtide juurde, et jutustada oma edusammudest, jagada oma mõtteid ja soove. Kohtamine sai kolhoosi naistöökangelaste, keda kolhoosiline kord üles tõstnud ja kasvatanud, keda stalinliku inimeste eest hoolitsemise soojus soendanud, omapäraseks demonstratsiooniks.

Sotsialismi maa, kus töö on vaprase, au ja kangelaslikkuse asi, annab auigale oma tööliisele, kes näitab sotsialistliku töösse suhtumise eeskujuna, see maa kasvatab ja voolib hoolikalt oma kaadreid. Tiivad kasvavad nõukogude inimestele, kes niisugust hoolitsust ja soojust tunnevad, tõusevad elule töörahva kihid, kes

olid minevikus kõige enam rõhutatud ja maha surutud. Ja selle suurepäralise uuesti-ärkamise kõige helgemaks näiteks on naiste-talunaise kasvav aktiivsus ja teadlikkus. Jutuajamine Kremliis, valitsuse poolt autasu andmine naiskolhoosnikkudele-viiesajalastele näitasid veel ja veel kord, missuguste seitsmemiilistide sammudega meie maa edasi liigub, missuguse suurepäralise talentide allika partei, Stalin avasid ja vabastasid.

Ainult nõukogude võim ja kolhoosid võisid niisuguseid töökangelasi sünnitada nagu Maria Demtshenko, Marina Gnatenko, Anna Koshevaja, Hanna Kantsiber ja tuhanded nende sarnased. Kolhoosid päästsid naise-talunaise rõhumisest ja pimedusest, vabastasid tema perekonna ja mehe alalistest etteheidetest, tegid tema

Sm. Stalin ja teised naiskolhoosnikkude hulgas.

täieõiguslikuks inimeseks ja kodanikuks. Kolhoosid tõmbasid naisterahva sotsialistlikule ehitustööle, nad avasid tema ees avara tee kultuuri kõrgustikkudele, kergendasid osavõttu riigi valitsemisest, lõpuks tegid kolhoosid võimalikuks naisterahva muutumise tõelikuks naiskangelaseks, löid talle kogu töörahva au ja austuse.

Ajalugu ei tea naiskangelasi rahva seast. Kapitalism tegi kõik selleks, et mitte lasta naisterahvast-talunaisi edasi minna. Tema osaks oli perekond, kurnav töö põllul, peks ja etteheited. Mitte vähe kurbi laule on koostatud sellest vene talunaise raskest saatusest. Mitte kangelaslikkusest ei tulnud unistada: saaks ainult elada.

Kerge on ette kujutada, mis oleks saanud sellest samast Maria Demtshenkost, kui poleks nõukogude võimu, kolhoose olnud. Tema anded ja organiseerimise võime oleks maha lämmatatud, tahe ja visadus oleksid nürinenud, tema, samuti kui tema miljonid sõbrannad, oleks oma nooruse mööda saatnud, aga siis oleks alanud pikad, rõõmuta tööpäevad surve all.

Aga nüüd nõukogude võimu juures, kolhooside juures? Maria Demtshenko sai „viiesajalaste juhiks“, ta juhib naisterahvaste-naiskolhoosnikkude liikumist kõrge viljasaagi eest, ta sõidab Moskvasse, talle

näidatakse austust üles ja talle antakse lööklise töö eest autasu. Mispärast? See pärast, et ta saavutas niisugust edu, mida võivad saavutada ainult kangelannad. See pärast, et tema ei tööta mitte isalé või mehele, ta töötab endale, kolhoos võrdustas teda õigustes meesega, tema töö, nagu ka kõigi mees- ja naiskolhoosnikkude töö, on osake üldisest sotsialistlikust tööst. Kolhoosi tööpäev tegi lõpu naisterahva-talunaise surve all olemise seisukorrale. Praegu ta on kolhoosi täieõiguslik peremees ja tema loomingul pole mingeid piire.

„Ainult kolhoosiline elu, — ütleb seltsimees Stalin, — võis teha töö auasjaks, ainult tema võis külas tõelikke naiskangelasi sünnitada. Ainult kolhoosiline elu võis ebaõigluse kaotada ja naisterahva jalule panna“.

Ehk veel näide. Lüljuhtide seas, kellega Lenini ordenid anti, on 16-aastane Hanna Schwõdko ja 64-aastane Anna Kõsche Vinnitsa oblastist. Kas niisugune kolhoosi naiskangelaste vanaduse vahe ei näita määratusuuri võimalusi, mis avanevad ilma erandita kõigi naisterahvaste-naiskolhoosnikkude ees, kas see tõsiasi ei näita määratusuurt külas sündinud muudatuste ulatust, kogu murrangu sügavust?

„Viiesajalaste“ kangelasteod, nende austamine kogu riigi poolt, valitsuse kõrge autasu, — see on osa uuest elust, kolhoosilisest, sotsialistlikust elust. Asjata ei nimetanud seltsimees Stalin kohtamist naiskolhoosnikkudega pidulikuks päevaks, kus demonstreeriti naisterahvaste vabastatud töö edusamme ja võimeid.

Kolhoosiline liikumine lükkas juhtivale tööle, esirindlikkudele kohtadele terve rea suurepäralisi ja suutelisi naisterahvaid. Igal põllumajanduse alal, igas meie Liidu osas on kümneid ja sadandeid suurepäralisi naisterahvaid — kolhoosilise ehitustöö entusiast, truid võitlejaid enamikkude kolhooside eest. See jõud paljuneb iga päevaga. Nüüd võib täielikult hinnata, missugune ülisuur tähendus oli seltsimees Stalini näpunäitel naisterahvaste osa suhtes kolhoosides. Nimelt seltsimees Stalinile kuulub see teene, et naisterahvad — see inimsoo rõhutatud pool — sai aru uuest, rõõmsast elust. Kolhoosilise elu stalinlikus põhikirjas pööratakse naisterahvaste-naiskolhoosnikkude peale samuti palju tähelepanu.

Partei sisendab naisterahvastele-naiskolhoosnikkudele kartmatuse tunnet, kasvatavat tahet ja visadust, õpetab ülesseatud eesmärgi ees mitte peatama jääma, kõiki takistusi ära võitma. Lugu sellest, kuidas esirinnalikud naised võitsid kätte suhkruaagi, mitte alla 500 tsentneri hektaarilt, — see on elav tunnistus sellest, et kolhoosiline kord hakkab igapäev ikka rohkem

ja rohkem kangelasi, seal hulgas ka naiste seas, välja lükkama. Kujuneb välja täiesti uus talunaisterahva-naiskolhoosniku tüüp, inimese tüüp, kes vaba eelarvamistest ja ebausust, kes püsiv oma püüetes, kes aru saab esirinnaliku teaduse ja tehnika tähendusest. Kas see ei räägi meie maa kiirelt kasvavast kultuursusest, meie suurepäralistest inimestest?

Naisterahvad tõstsid esimestena üles kõrge viljakuse eest stahanovliku võistluse lipu. Nad sammuvad põllumajanduse stahanovlaste esimestes ridades. Nad näitasid, milles seisab külas stahanovliku liikumise põhiolu. Kõrget viljasaaki, head piimaandi, esirindlikku agrotehnikat ja mehaniseerimist, kolhooside toodangu ja kaubalikkuse maksimaalset suurendamist, kaadrite süsteematilist õppust ja nende ettevalmistamist, — seda peab püüdma kolhooside ja sovhooside paremad inimesed, sellele kutsub „viiesajalaste“ kangelastegu. Üksikutest viiesajalaste lülidest on juba vähe.

Meie soovime töökangelannadele Liidu ordeni andmise puhul õnne. Naiskolhoosnikud-ordenikandjad peavad saama kõigi naiskolhoosnikkude seas tulisteks agitatoriteks ja organisaatoriteks, nad peavad viima neid võitlusele viljasaagi edasise kõrgendamise eest, kolhoosilise korra edasiste võitute ja tema kindlustamise eest.

Naisterahvad on kolhoosides suur jõud.

Naisterahvad-naiskolhoosnikud, hoidke kolhoosilist korda, kui silmatera.

Naiskolhoosnikkude-lööklaste vastuvõtmine partei ja valitsuse juhtide juures

10. novembril oli Kremlis naiskolhoosnikkude-„viiesajalaste“ vastuvõtt partei ja valitsuse juhtide juures. Vastuvõtul olid seltsimehed *Stalin, Molotov, Kaganovitsh, Voroschilov, Ordshonikidse, Kalinin, Mikojan, Tshernov ja Jakovlev* ning naiskolhoosnikud, kes tänavu andsid mitte vähem kui 500 tsentnerit suhkrupeete hektaarilt.

Üksteise järele jutustasid naiskolhoosnikud oma tööst. Esimesena esines „viiesajalaste“ liikumise algataja — *Maria Demtshenko*. Ta rääkis sellest, kuidas tema lüli naiskolhoosnikud võitsid takistusi oma võidu teelt, kuidas nad külmast näpistatud suhkrupeete uuesti kasvama panid. — Viisada tsentnerit, see on ju kolmtuhat puuda ühelt hektaarilt, — räägib Demtshenko. —

See pole naljaasi. Kuid kõik võib teha, kui omal tahtmist on. Ja ma arvan, et me ei jää viiesaja tsentneri juurde peatama. Me peame kogu aja edasi tungima. Need, kes tänavu andsid 500 tsentnerit, peavad tuleval aastal andma 600, ja need, kes tänavu andsid 400, peavad tuleval aastal andma 500. Me peame oma maa suhkruaga üle külvama.

Küsimuse peale, kui palju tema ise isiklikult suhkru sai, vastas Demtshenko: — Üle kümne puuda, kuid minu suhkur on eriti magus, sest temasse on palju tööd pandud.

Edasi jutustab Demtshenko paraadilt ja demonstratsioonilt saadud muljetest.

— Vaatasin paraadi ja süda värises. Meie

poisid on Punaväes nagu kotkad. Meie võime olla rahulikud oma rõõmurikka elu pärast. Enam ei tule tagasi see vana aeg, kus minu isa kopikate eest töötas mõisnikule ja ema iga päev pisaraid valas sellepärast, et midagi süüa ei olnud. Nüüd minu ema räägib: „elan nagu paradisis.“ „Ei, emakene, — vastan talle, — see pole veel paradisi. Paradiisi saame edaspidi kätte. Õpime paremini ja töötame, siis saame kõike“.

Maria Demtshenko lõpetab oma esinmise palavate tervitustega sm. Stalinile, Punaväele, sm. Voroschilovile ja naiskolhoosnikkudele-„viiesajalastele“.

63-aastane naiskolhoosnik Anna Kõscheva kõneleb...

— Mida rääkida sellest, kuidas meie töötasime, — ütleb ta. — Töötasime nii nagu tarvis on. See on kõik.

Muidugi olid meil ennem viletsad vilja-saagid, nüüd saavutasime suure viljakuse. Kuid kolhoosides on see kõigile kättesaadav ja kõik peavad töötama nagu tarvis on. Kolhoosnikkude vanapõlve esindaja järele astub välja 16-aastane *Anna Schwõdko*. — Raskused polnud ainult meie töös, — räägib ta. — Meie üle naerdi. „Üle jõu käiva ülesande võtsite omale“, öeldi meile. Kuid meid see ei kohutanud. Meie saavutasime oma, aga pilkajad ei saanud üle 150 tsentneri. Nüüd on nendel häbi ja nad venitavad endid järele.

Seltsimees Stalini kõne

Sõna saab *seltsimees Stalin*.

Seltsimees Stalin, keda vaimustava ovatsiooniga vastu võetakse, ütleb:

— Seltsimehed, see, mida meie täna siin nägime, see on osa uuest elust, sellest elust, mida meil nimetatakse kolhoosiliseks, sotsialistlikuks eluks. Meie kuulsime tööinimeste lihtsaid sõnu, kuidas nad võitlesid ja raskuseid selleks ära võitsid, et võistluse asjas edu saavutada. Meie kuulsime haruldaste naisterahvaste, ma oleksin öelnud naisterahvaste-töökangelannade kõnesid, sellepärast, et ainult töökangelannad võisid saavutada seda edu, mida nad kätte on saanud. Varem pole meil niisuguseid naisterahvaid olnud. Vaat mina olen juba 56 aastat vana, olen paljugi näinud, olen küllalt töötavaid meesterahvaid ja naisterahvaid näinud. Aga niisuguseid naisterahvaid pole ma kohanud.

Need on täiesti uued inimesed. Ainult vaba töö, ainult kolhoositöö võis sünnitada külas niisuguseid töökangelannasid.

Seesuguseid naisi vanal ajal ei olnud, ega saanudki olla.

Tõepoolest, kui mõelda, mida kujutasid naisterahvad endist varem, vanal ajal. Seni, kui naisterahvas tüdruk oli, teda loeti, nii öelda, töörahva seas viimaseks. Ta töötas isale, töötas käsi puhkamata ja isa heitis veel ette: „Mina toidan sind“. Kui ta mehele läks, siis ta töötas mehele, töötas nii, nagu mees teda töötama sundis ja mees heitis talle jällegi ette: „Mina toidan sind.“ Naisterahvas oli külas töörahva seas viimane. Arusaadav, et niisugustes tingimustes ei saanud naisterahvaste-talunaise seas töökangelannad ilmsiks tulla.

Tööd loeti siis naisele needuseks ja ta hoidis sellest igati kõrvale.

Alles kolhoosiline elu võis teha töö auasjaks, ainult tema võis sünnitada külas tõelisi kangelannasid-naisterahvaid. Ainult kolhoosiline elu võis kaotada üheõigluse-tuse ja naisterahva jalgele seada. Seda teie teate isegi hästi. Kolhoos pani maksma tööpäeva. Aga mis see tööpäev on? Tööpäeva ees on kõik ühetaolised — nii mehed kui ka naised. Kõs on rohkem tööpäevi teinud, see ka teenis rohkem. Siin ei saa enam ei isa, ega mees naisele ette heita, et ta teda toidab. Nüüd on naisterahvas, kui ta tööd teeb ja kui tal tööpäevad on, ise perenaine. Ma mäletan, kolhoosnikkude teisel kongressil ma ajasin juttu mitme seltsilise-naisterahvaga. Üks neist, Põhja piirkonnast, rääkis:

„Paar aastat tagasi ei tahtnud ükski peigmees minu õue astuda. Kaasavarata! Nüüd mul on 500 tööpäeva. Ja nüüd? Ei saa peigmeestest lahti, tahavad abielluda, aga ma veel vaatan, valin ise omale peigmehe välja.“

Tööpäevadega vabastas kolhoos naisterahva ja tegi teda iseseisvaks. Nüüd ta ei tööta enam isale, seni kui ta tüdruk on, ega mehele, kui ta mehel on, vaid ta töötab kõigepealt endale.

See just tähendabki naisterahva-talunaise vabastamist, seda kolhoosiline kord just tähendabki, mis teeb töönaise töömehe võrdseks. Ainult sellel alusel, neis tingimustes võisid ilmsiks tulla niisugused suurepäralised naisterahvad. Seepärast ma ei vaata tänast kohtamist mitte lihtsalt, nagu eesrindlikkude inimeste harilikku kohtamist valitsuse liikmetega, vaid kui pidulikku

päeva, kus demonstreeritakse naisterahva vabastatud töö saavutusi ja võimeid. Ma arvan, et valitsus peab töökangelannasid ära märkima, kes sõitsid siia, et valitsusele oma saavutustest rääkida.

Kuidas tänast päeva ära märkida? Meie pidasime siin nõu, mina, seltsimehed Voroschilov, Tshernov, Molotov, Kaganovitsh, Ordshonikidse, Kalinin, Mikojan, ja meie tulime niisugusele mõttele — paluda valitsust, et ta annaks meie töökangelannadele Lenini ordenid, — lülivanematele Lenini ordenid, aga realööklastele — Töölipu ordenid. Eriti tuleb muidugi ära märkida sl. Maria Demtshenkot.

Ma arvan, et Maria Demtshenkole, kui kogu selle asja alustajale, peale selle, et talle Lenini orden antakse, tuleb veel Nõuk. Liidu Kesktäidesaatekomitee poolt tänu avaldada, aga tema lüli kolhoosnikkudele Töölipu ordenid anda.

(Hääl: — Nad on siin, peale ühe. Ta on haige.)

Stalin. — Haigele tuleb ka autasu anda. Nii mõtleme meie tänast päeva ära märkida. (*Tormilised kestvad kiiduavaldused, kõik tõusevad püsti.*)

Pärast jutuaajamist, mis kestis üle kahe tunni, pildistati valitsuse liikmeid ja partei juhte ühes naiskolhoosnikkudega.

Mina olin Stalini juures

Vaat' nemad tulid meie juurde — seltsimehed Stalin, Molotov, Kaganovitsh, Voroschilov, Kalinin, Ordshonikidse, Mikojan...

Seltsimees Stalin seisis oma abiliste seas rõõmsana ja lehvitas meile käega (vaat' nii!) ja tähelepanelikult, väga tähelepanelikult, ja kuidagi eriti lahkelt vaatas kolhoosnikkude peale.

Kui kiiduavaldused vaikisid, siis ta vaatas minu peale ja ütles:

— Noh, mis siis ikka, seltsiline Demtshenko, jutusta...

Ma hakkasin rääkima. Jutustasin endisest aegadest, sellest, kuidas meie varem töötasime ja kuidas ma võtsin enda peale kohustuse kasvatada hektaaril viissada tsentnerit...

Kõigest jutustasin.

Seltsimehed Voroschilov ja Kaganovitsh küsisid, kui palju ma tööpäevade eest suhkrut saan. Ütlesin. Nad naersid: „Kuhu sa, Demtshenko, nii palju suhkrut paned?“ Aga mina vastasin: „Sõidate mulle külla, hakkate teed jooma.“ Kõik hakkasid naerma.

Ma vaatan seltsimees Stalini peale, kuidas ta kuulab ja tema näost näen ma, et ta mitte ühtegi sõna kõrvust mööda ei lase: kord naeratab, või jääb mõttesse, siis noogutab peaga, vaat' nii: et õigus!

Pärast kolhoosnikke hakkas ta ise rääkima.

Kogu tema kõne, iga tema sõna jäi mulle nii meelde, et ma neid kunagi ei unusta.

— Tööpäevade ees, — ütles ta, — on kõik ühesugused: nii meesterahvas kui naisterahvas.

Ta ütles, ja mulle tuli meelde meie kolhoos, meie brigaad, minu lüli: ja, jah — töö tegi meid õigustes ühesugusteks, tööpäeva ees oleme meie kõik ühesugused: nii meesterahvad kui naisterahvad, nii taadid kui ka eided, ja seepärast ei saa kunagi enam tagasi pöörata vanale ajale, mil naisterahvas ori oli.

Ta ütles veel nii: — Viiskümmend kuus aastat elan ilmas, aga ma pole näinud niisuguseid kangelannasid, nagu teie.

10. novembril oli suhkrupeedi väljade naiskolhoosnikkude-lööklaste vastuvõtt partei ja valitsuse juhtide poolt.

Pildil: sm. Stalin vestleb M. Demtshenkoga.

Oma kõne lõpul ta vaatas oma kaasvõitlejate peale ja ütles:

— Noh, mida neile anda?...

Vähe mõeldes, ütles:

— Neile tuleb anda ordenid...

Süda jäi seisma. „Kas tõesti nii suur õnn sai meile osaks, et meie ei näinud mitte üksnes sm. Stalinit, mitte üksnes ei rääkinud temaga, vaid saame temalt ka au-tasu, millest kõrgemat ei ole“.

Pärast pildistati meid.

Õnnest läksin nii julgeks, et lähenesin talle ja palusin teda pildistada eraldi minu lüluga.

Kui meid oli juba pildistatud, siis ta tuli minu juurde ja ütles:

— Aga tead, seltsiline Demtshenko, Ukrainast sõitsid minu juurde seltsimehed ja

rääkisid: „Iialgi ei saa Demtshenko 500 tsentnerit.“ Aga mina vastasin neile: „Eks näe.“

Mina ütlen: „Seltsimees Stalin, mina oma kohustuse täitsin. Ma tahaksin, et teie mulle mõne uue ülesande annaksite.“

Ta mõtles veidikene ja ütles:

— Õppida tahad?

— Nii väga tahan, et ei oska kohe rääkida.

Ta pööras oma kaasvõitlejate poole ja ütles:

— Kas teate, seltsimehed, Demtshenko läheb õppima. Saab agronoomiks.

Siis meie jätsime temaga hüvasti, ta soovis mulle igasugust uut edu ja surus kõvasti kätt.

Maria Demtshenko.

Õnnelik päev

Möödunud aastal andsin ma oma lüluga hektaarilt 333 tsentnerit suhkrupeeti.

Vinnitsast tuleb meile „Bolshevitskaja Pravda“. Meil loetakse teda. Räägitakse: Maria Demtshenko andis sõna, et viissada tsentnerit hektaarilt.

Meie kolhoosi juhataja küsib agronoomilt:

— Kui palju see peete hektari peale teeb?

— Sadakümme tuhat, — ütleb, — mitte vähem.

Noh, arvame, missugune jõud! Kuhu nad ära mahuvad? Kuid otsustasime proovida. Suvel töötasime tugevasti.

Hakkasime koristama. Kes teda teab: kas saame viissada tsentnerit või ei saa? Jooksis sinna minu tütar Ksenja, meetri tõi kaasa, mõõtis midagi, arvutas. Siis jooksis agronoomi juurde, sosistas temaga ja tuli minu juurde tagasi, hüüab:

— Ema, tuleb välja viissada tsentnerit!

Seal sõitis just meile istandusele seltsimees Mikojan ja sellest ta minu Ksenjat teabki. Tünaeile meie olime Mikojani juures, siis ta tuletas meelde.

— Tere, — ütleb, — Katerina Androstshuk. Kuidas sinu tütre tervis on?

Koristasime meie suhkrupeedi — oi, kui palju! 531 tsentnerit saime igalt hektaarilt. Siin meile öeldigi: Moskvasse, seltsimees Staliniga kokku saama!

Ja vaat' meie oleme Moskvas. Ja vaat' nägime Stalinit ja Voroschilovit ja Molotovi ja kõiki meie juhte.

Noh, alguses meie jutustasime oma asjast,

suhkrupeedist. Pärast rääkis seltsimees Stalin, rääkis meist.

— Teie töötasite, — ütles, — isale töötasite mehele, aga nüüd iseendale.

— Niikaua, kui mina olen elanud, —

24. oktoobril sõitis Moskvasse „Kominterni“ kolhoosist (Petrovski raioonist, Kitevi oblastist) Liidu esimene „viiesajalane“ Maria Demtshenko ja tema lähem sõbranna võitluses 500 tsentneri suhkrupeedi eest hektaarilt, lülilane Marina Gnatenko.

Pildil: Maria Demtshenko (paremal) Kitevi vaksalis Moskvas.

ütles ta, — pole ma niisuguseid kangelasi veel näinud.

— Tuleb teid premeerida. Ordeniga premeerida, — ütleb ta, — et kogu riik teaks, missugused kangelased teie olete.

Noh, pärast seda meid võeti pildi peale

ühes juhtidega, alguses kõik üheskoos, aga pärast iga delegatsioon eraldi.

Jekaterina Androstshuk

Voroschilovi nimeline kolhoos,
Korostenski raioon, Vinnitsa oblast.

Seltsimees Hans Pöögelmanni 60 a. sünnipäev ja 30-aastane parteilise tegevuse tähtpäev

(31. detsember 1875 — 31. detsember 1935)

Vähe on järele jäänud neid seltsimehi, kes 1905—07 a. a. võitlustest osa võtsid ja kuni tänapäevani vankumatult töörahva veripunase võitluslipule truuks jäänud. Nende üksikute seast on truimastest võitlejatest Hans Pöögelmann — üks eesti töörahva juhtidest.

Sellepärast täna, tema 60 a. sünnipäeval, tuletab kogu eesti töörahvas tulise armastusega meelde seda, kelle kogu elu ja tegevus on olnud võitlus eesti töörahva vabastamise eest.

Hans Pöögelmann ei ole üks mitte suur poliitiline, parteiline tegelane, vaid Hans Pöögelmann on veel meie üks vanematest eesti proletaarsetest kirjanikkudest, eesti proletaarse kirjanduse alusepanijatest.

Hans Pöögelmann annab kirjandusele suure tähtsuse. Ta teab, et proletaarne kirjandus on ka klassivõitluse üks teravamatest relvadest, üks osa üldisest proletaariaadi võitlusest ja sellepärast leiab ta alati partei juhtiva ning praktilise suure töö kõrval aega ilukirjandusele, mille kaudu hulkade tundeilma mõjutades kujukuse teel on võimalik kõige mahajäänud kihte õhutada, äratada, neid mõtlema panna.

Peale oma luuletuste on ta rikastanud veel eestikeelset ilukirjandust paremate Lääne-Euroopa kirjanikkude — Jack Londoni, Emile Zola, Andresen Nöxe j.t. kirjanikkude teoste tõlgetega.

Hans Pöögelmanni sulest on ilmunud eestikeelses tõlkes töörahva võitluse laulud — hümnid: Marseljeese, Internatsionaal, Leinamarss ja Varschavianka.

Peale selle on Hans Pöögelmann üks vanem eesti proletaarne ajakirjanik ning fõljetonist.

Tema fõljetoonid on läbi imunud sügava revolutsioonilikkusega. Need hei-

davad teravaid sarkastilisi nooli, mis eeskätt on sihitud tõusikkodanluse, revolutsiooniväerinde ülejooksikute, äraandjate, kõhklejate ning lobisejate vastu. Neis tundub eriti Hans Pöögelmanni laialisi teadmisi, suurt kultuuri. Keel on ere, revolutsioonilik, kujukas, täis sarkasmi. Paljud neist on loominguiliselt kõrgemal, kui harielikud ajakirjanduslikud fõljetoonid, mitmed neist asuvad kõrge kunstiteose tasemel.

Hans Pöögelmanni esimesed luuletused ilmuvad trükkis 1890 aastal, viimased luuletused 1934 aastal. Viimasel loomingu ajajärgul on ta eriti elav kirjanduse kriitika alal.

1932 aastal ilmus tema kirjanduslik-kriitiliste artiklite koguteos „Kirjanduslikult rindelt“. Sellel koguteosel on määratu suur kirjanduslik ning teaduslik tähtsus eesti kirjanduse ajaloos, sest see on esimene marksistlik eesti kirjanduse kriitika. Ta annab juhtivaid põhimõtteid näpunäiteid eesti ilukirjanduse ajaloo õpetajatele ning kriitikutele.

1933 aastal kirjutab ta kõrge kunstiväärtusliku ning teadusliku kriitika eesti kodanluse luuletaja G. Suitsu loomingu üle ja 1935 aastal A. Tammsaare romaani „Tõde ja Õigus“ kriitika.

Esimeses artiklis näitab ta, et G. Suits ei ole kunagi revolutsioonilik kirjanik olnud, ega ei saa teda eesti kirjanikkudeklassikute ritta seada.

Teises artiklis paljastab ta A. Tammsaare romaani „Tõde ja Õigus“ objektiivset nägu, mis tegelikult annab eesti fashistidele terava sõjariista võitluseks eesti töörahva revolutsiooniliku liikumise vastu.

Hans Pöögelmann on sündinud 31. detsembril 1875 a. Viljandimaal, Paistu kihelkonnas, Aidu vallas kehvade vanemate lapsena.

Sm. H. Pöogelmann

Vanem eesti proletaarne kirjaneik ja proletaarne revolutsioonäär, kes 31 detsembril 1935 a. 60 aastat vanaks sai.

Juba karjas käies väikeses Hansus tundus tulevane alati keev ning aktiivne Hans Pöogelmann. Väikene Hans, sel ajal, kui kari rahulikult sööb, on ikka millegi kallal ametis, kas nukitseb omale noa ja kirve abil teha puust jalgratast, ehk püüab rehkendada puulehtede abil välja maakera suurust, poogib karjamaal kaskede, leppade külge õunapuu oksid jne.

1889 aastal lõpetab ta esimese õppurina Paistu kihelkonnakooli. Sama aasta sügisel astub edasi õppima Põltsamaa Aleksandri kooli.

Siin Aleksandri koolis õppisid tol ajal eesti rahvuslike tegelaste poegi, kes juba kodunt kaasa toonud vaenu saksa ning vene rahvussurve vastu. Nii satub Hans Pöogelmann kohe sarnase protesti õhkkonda, mis tolajal kahtlemata edumeelne oli.

Pealegi tõtsid selle meelsuse poliitilist teadlikkust Aleksandri kooli selleaegsed õpetajad, kes olid hariduslikult kõrgemad ning andekamad, kui teised õpetajad teistes koolides Eestimaal ja ka poliitiliselt rohkem arenenud, vabameelsemad. Venekeele õpetajaks oli keegi Nikolajev, kes Peterburis revolutsioonilikust liikumisest osavõtmise pärast ülikoolist oli välja heidetud. Siis töötasid seal õpetajatena J. Kunder, — esimene eesti kirjandusajaloo koostaja, luuletaja Jakob Tamm j. t. See õhkkond vältis soodsa pinna Hans Pöogelmanni edaspidisele arenemisele.

Poliitilistest küsimustest, millede ümber Aleksandri koolis alati äge võitlus käis, olid rahvussurve ning usuvastased küsimused. Selles võitluses ikka kõige ägedam oli just Hans Pöogelmann.

Aleksandri koolis tutvunes Hans Pöögelmann ka paremate vene kirjanikkude teostaga. Teeb ise juba luule alal katseid, mis ilmuvad kooli ajalehes, mida ise käsitsikirjutatuna välja annavad, ja mille toimetajaks on Hans Pöögelmann. Nii näeme, et algidud kirjanduslikuks ning ajakirjanduslikuks tegevuseks saab Hans Pöögelmann juba Aleksandri koolist.

1892 aastal lõpetab ta Aleksandri kooli, nagu Paistu kihelkonnakooligi, esimese õppurina ja läheb Pilistveresse kooliõpetajaks. Kooliõpetaja ameti kõrval võtab ta aktiivselt osa ühiskonnatööst, organiseerib rahvakoosolekuid, esineb ise kõne-dega jne.

1896 a. asub ta siit Viljandisse, teenib seal mõni aeg posti ametnikuna, sealt saadetakse ta tööle Rostovi-Doni äärde.

Kaua ei püsi ta Eestimaalt eemal olla. Nooruse tuli ja tung kirjandusepöõllul tegev olla, toob teda aasta pärast Rostovist-Doni äärest tagasi ja ta andub suure õhinaga ajakirjanduslikule tegevusele. Töötab „Postimehe“, siis „Tallinna Teataja“ juures (1899—1903).

Neil aastatel esmakord tutvuneb ta marksistliku kirjandusega ning tunneb vajadust laiema hariduse järele, mis võimaldaks sügavat, tõsisemat poliitilist ning kirjanduslikku tegevust.

1903 aastal sõidab ta sel eesmärgil Eestimaalt Saksamaale ja astub Leipzigi kaubanduslikku ülikooli õppima.

Siin õppetöö kõrval tutvuneb ta sügavalt teoreetilisel Marxi õpetusega ja praktiliselt Saksamaa tööliselikumisega.

1905 aastal töötab ta „Tallinna Teataja“ juures, mille sotsiaaldemokraatliku partei Tallinna komitee oli otsustanud oma hääle kandjaks teha, mis aga ei teostunud, sest „Tallinna Teataja“ suleti enne.

1906 aastal põgeneb Hans Pöögelmann karistusesalkade ja tagakiusamise eest sise-Venemaale, kuid kaua ei püsi ta seal paos olla. Tol ajal on ta juba teadlik enamlane, kelles keeb äravõitmata tung jätkata Eestimaal alatud revolutsioonilikkude tööd. Ta tuleb salaja tagasi ja töötab illegaalselt — pöõranda all. On üks aktiivsematest sotsiaaldemokraatliku partei Tallinna organisatsiooni hääle kandja „Sotsiaaldemokraadi“ organisatoritest ja kaastöõlistest ning jätkab samal ajal hoogsalt oma kirjanduslikku tegevust. Hans Pöögelmann oli üks neist võitlejatest, kes ei paenutanud oma selga, nagu ta ise ühes oma luules ütleb: „kui rusikaga suluti meil suud“. Kõigi

raskuste ja tagakiusamiste peale vaatamata põles temas tung „kütkeid purustada võimukalt,

ja rinnust tõusis tuhatkordsel kajal üks hüüd: „Ma tahan elada!“

Elada selleks, et rufem hävitada kapitalistlik ühiskonnakord ja luua uus helge ilm inimsoole.

1907 aasta algul on Hans Pöögelmann jällegi sunnitud Eestimaalt vangistamise eest põgenema. Ta sõidab Soome ja sealt edasi Prantsusmaale.

Siin täiendab ta jällegi oma haridust, mis aitab süvendada tema kirjanduslikku tegevust ja laiendada üldist arenemist, mis juhtivale parteitööle suure tähsusega on.

Kuid kaua ta siin ei püsi. Hans Pöögelmann ei suuda praktilisest revolutsioonilikkude võitlusest omamaa kodanluse vastu eemal olla. 1908 aastal tuleb ta jälle Eestimaale. Kujgi siin sel ajal juba valitseb sügav reaktsioon ja tundub isegi langusemeeleolu, Hans Pöögelmanni rinnus mühab endiselt revolutsioonilik tuli ning tung edasi võidelda. Ta lauludes kostab väsimatu üleskutse:

„Mühise maru!
Tuiska ja raksu,
tuhise läbi tihniku paksu!
Rõhu
ja lõhu
ja armuta murra“,

ning ta jätkab illegaalselt partei tööd eesti töörahva hulgas.

Esimesel mail 1909 aastal tabatakse teda Töölise Majas ja saadetakse revolutsiooniliku tegevuse eest administratiivses korras 4 aastaks Siberi Narõmi maakonda asumisele.

Nii kistakse ta jällegi ära võitluse rindelt.

Lahkuda on raske, kuid luuletaja-revolutsionäär ei heida meelt, ta teab, et reaktsiooni õõ ei või kesta kaua, et kord „raksub äike tormikeerul“ uuesti ja ta saab siis jälle eesti töörahva võitluse esirindel võitlema.

Äravõitmatu tung revolutsiooni liikumise aktiivselt osavõtta sunnib Hans Pöögelmanni teesi leidma, et Narõmist pääseda soodsamatesse tingimustesse, kus oleks jälle võimalik võitlust jätkata. 1911 aasta lõpul õnnestub tal Narõmist Põhja Ameerika Ühendriikidesse põgeneda.

Siin New-Yorgis asub ta töölise ajalehe „Uue Ilma“ etteotsa. Siitpeale „Uus Ilm“ omandab järjekindla revolutsiooniliku ilme ja hakkab võitlema oportunistidega, kes olid end koondanud „Uue ilma“ ümber.

Käsitäes selle võitlusega kasvab töörahva poolehoid „Uuele Ilmale“ ja ta muutub massiliseks ajaleheks, kellel on oma ülemaaline kirjasaatjate võrk ja kes leiab teed kõige laiematesse eesti töörahvahulkadesse, isegi kõige kaugematesse Põhja-Ameerika metsakämpidesse, kus olid tööliste kuudeviisi muust maailmast lahutatud metsatööl.

Ka Eestimaal loeti sel ajal võrdlemisi laialt „Uut Ilma“. Ta täitis teatud määral Eestimaal puuduva põrandaaluse lehe aset.

Kuigi ilmasõja ajal enamline kirjandus ei ulatanud Ameerikasse, kuigi informatsioon oli äärmiselt nõrk, siiski oli „Uuel Ilmal“ sõjaküsimuses õige enamlik seisukoht. Ta teeb kihutustööd sõja vastu, näeb pääseteed ummikust tsaarivalitsuse lüüasaamise sõjas ja imperialistliku sõja kodusõjaks muutmises.

Samal ajal Hans Pöögelmann on ka üks aktiivsematest eesti tööliste ajalehe — Narva „Kiire“ kaastöölised.

Kui 1917 aastal puhkeb Venemaal revolutsioon, siis ei suuda Hans Pöögelmann Ameerikasse jääda, vaid tõttab Eestimaale, kus ta 1905 aasta esimesel võitluse „koidupunal“ oli „lootuskiiri sütitanud“ ja töörahvahulki „valjult võitluslipu alla“ kogunud ning sunnitud lahkumisel tõotanud neid uuele võitlusele viia:

„Kui kord raksub
äike tormikeerul.“

Ta sõidab Jaapani kaudu Eestimaale, ja tormab otsekohe eesti proletariaadi võitluse keerisesse. Astub üles miitingutel, kirjutab tuliseid üleskütseid, töötab enamlaste partei häälekandja „Kiire“ juures jne.

1917 aasta suvel valitakse ta enamlaste poolt Tallinna linnavolikogusse, hiljem Maapäeva saadikuks. Neis organisatsioonides võitleb ta töörahva võidu põhimõtete eest — proletariaadi diktatuuri maksmapanemise eest.

Eestimaa Nõukogude valitsuse ajajärgul on Hans Pöögelmann Eestimaa täidesaatekomitee põllumajanduse osakonna juhataja.

1918 aastal veebruari lõpul, kui Saksa okupatsiooni väed ühes eesti tõusikute, pappide ja hallparunitega Eestimaa Nõukogude valitsusele, Eestimaa proletariaadile peale tungivad ja viimane mitukorda tugevamale sõjalisele jõule vastu seista ei suuda, on Hans Pöögelmann ühes teiste eesti proletariaadi paremate esindajatega sunnitud Eestist läbi Soome Petrogradi

taganema. Seal asub ta Moskvasse, kus töötab Rahvasasjanduse rahvakomissariaadi kolleegiumi liikmena ning sama komisariaadi eesti osakonna juhatajana. 1918 aasta lõpul kutsub teda uus võitlus tagasi Eesti-Narva väerindele, et aktiivselt osavõtta eesti töörahva võitlustest saksa junkrute ja eesti valgekaartlaste ikke alt vabastamiseks. Siin on Hans Pöögelmann üks aktiivsematest „Eesti Töörahva Kommuuna“ organiseerijatest ning selle nõukogu täidesaatekomitee liige.

Peale eesti töörahva ajulist kaotust Hans Pöögelmann jätkab edasi tööd NSV Liidus partei vastutavatel kohtadel.

Ta võtab osa EKP esitajana III Kommunistliku Internatsionaali asutavast kongressist ja on tema täidesaatekomitee liige (1921—1922 a.)

Hans Pöögelmann on eesti proletariaadi kõige vanem partei juhtidest.

1907. aastal Soomemaal Terijõel Eestimaa sotsiaaldemokraatlikkude organisatsioonide konverentsil sai Hans Pöögelmanni juhatusel kokku seatud ja vastu võetud resolutsioon, mida Lenin seadis eeskujuks enamlikus võitluses vähemlaste vastu.

Hans Pöögelmann on alati vankumatult võidelnud partei pealiini eest meie enamlaste parteis.

Käesoleval ajal töötab ta Lääne töörahva kommunistlikus ülikoolis Eesti õppeainete õpetooli juhatajana ning Herzeni nimelises üleliidulises pedagoogilises instituudis professorina. Käesoleval aastal omandas ta mainitud pedagoogilises instituudis doktori teaduseastme eesti kirjanduse alal.

Peale teadusliku ning pedagoogilise töö on tal rida teisi ühiskondlikke ning partei kohustusi. Kuid kõige selle suure — tihti otse ülekoormava töö kõrval jätkub tal aega ja energiat veel kirjanduserindel.

Hans Pöögelmann, kelle 60 a. sünnipäeva ja 30 aastat parteilise tegevuse tähtpäeva meie 31. detsembril pühitsesime, on tuline võitleja, veel tänapäev täis noorse energiat, nagu 30 aastat tagasi.

Tema elu on noortele eredamaks ning ilusamaks eeskujuks, raugematust tööst, võitlusest uue, helge inimsoo tuleviku eest.

„Ei saa tõelikult klassiteadlikku Eesti proletaarlast olla, kes uhkustundega selt-simeest Pöögelmanni meelde ei tuletaks.“

(Jaan Anvelt)

„Tuletorn“

„On selge, et sel kogemusel üleilmne tähtsus on *kõigi* proletaarlaste revolutsioonide kohta“

(*Lenin*, XXV k. lhk 432)

„Kogemus“, millest Lenin siin kõneleb, on *Moskva sõjariistus ülestõus 1905 a. detsembris*, ülestõus, millest käesolevas detsembris möödus 30 aastat. See ülestõus ei olnud mitte ainult haripunktiks kogu 1905—1907 a. a. revolutsioonivõitlustes, kust peale liikumine laineliselt pikkamisi mõõnana hakkas; ta ei näita meile mitte ainult revolutsiooni võitluse kõige kõrgemaid vorme, vaid ta annab ka reakõige tähtsamaid õppetunde pärastistele võitlustele ja koguni „*kõigi* proletaarsete revolutsioonide“ jaoks, olgugi, et Moskva proletariaat selle lahingu tsaarivalitsuse kindralitele kaotama pidi.

Millega seletada seda üleilmset tähtsust, mida Lenin alla kriipsutab ja mille juurde ta, 1905 aasta sündmusi hinnates, ikka ja jälle, korduvalt, tagasi tuleb. Kõigepealt tuleb seda seletada nimelt selle sisuliku ja vormiliku kõrgusega, kuhu selle sõjariistus ülestõusuga 1905 aasta võitlus jõudis.

„Esimest korda maailma ajaloos — kirjutab Lenin — jõudis revolutsioonivõitluse areng nii kõrgele ja omandas niisuguse jõu, et sõjariistus võitlus hulgalise streigiga, selle eriomandusliku proletaarse sõjariistaga, üheskoos esineb“ (*Lenin*, sealsamas).

Just nende kahe kõige võimsama võitlusemeetodi ja võtte kokkusattumine tegi 1905 a. kolm viimast kuud, eriti aga detsembri, „tähelepanuväärt tugeva, laialise, hulgalise revolutsioonivõitluse ajajärguks“ (*Lenin*). See ajajärk oma hulgaliste poliitiliste streikidega ja sõjariistus ülestõusuga pani päevakorraks revolutsiooniliku võimu ja diktatuuri küsimuse (sest juba Marx seletas, et revolutsioonilik valitsus *peab* diktaatorlikult toimima); hulgalik revolutsioonilik võitlus kutsus esile niisugused maailma ajaloos sinnamaani tundmatud organisatsioonid, nagu töölisesaadikute nõukogud ja hiljem ka soldatissaadikute nõukogud, talurahva-komiteed jne. Järelikult pani juba 1905 a. lõpu kuude võitlus nii nõukogude võimu, kui proletariaadi diktatuuri küsimused päevakorraks — need põhiküsimused, mis teostas 1917 a. Oktoobrirevolutsioon ja mille määratu maailma-ajalooline tähtsus meile tänapäev kaegakatsutavalt selge on.

Seda Suure Oktoobri ettevalmistavat osa

on Lenin 1905 a. sõjariistus ülestõusude kohta eriti ja enam kui ükskord kinnitanud. Nii kirjutab ta 1920 a. detsembris Moskva Krasnaja Presnjä (linnaosa, kus peamiselt 1905 a. ülestõusu võitlusi peeti) tööliste.

„Presnjä tööliste kangelasteod ei läinud kaduma. Nende ohvrid ei olnud asjatud. Tsaarimonarhiasse löödi esimene pragu... Linna ja maa töörahvahulkadesse tõi Moskva tööliste kangelaslik võitlus sügava käärimise.

Enne 1905 a. sõjariistus ülestõusu ei olnud rahvas Venemaal suuteline oma kurnajatega hulgalist sõjariistus võitlust pidama.

Peale detsembrit oli see juba teistsugune rahvas. Ta sündis ümber. Ta sai oma võitluse-ristimise. Ta karastus ülestõus. Ta valmistas ette võitlejate ridu, kes 1917 aastal võitsid ja kes nüüd sotsialismi üleilmse võidu eest võitlevad.“ (XXVI köide, lhk 60.)

Ja Lenin tarvitabki Presnjä töölisi kui „üleilmse töölisterevolutsiooni eesrindlikku väesalka“.

Just sellepärast — seletab Lenin teisel (XIV k., lhk 265) — oligi 1905 a. detsembriliikumine suur, et ta selle „viletsa rahvuse, orjade rahvuse“ — nagu teda Tshernõschevski poolsada aastat tagasi (1860-date aastate algul) nimetas — esimest korda rahvuseks muutis, kes „*suuteline on*, proletariaadi juhtimisel, võitlust ivalitsuse-mao vastu lõpule viima ja *hulkasid* sellesse võitlusesse kaasa tõmbama“. See liikumine on, edasi, suur „ka sellepöolest, et proletariaat oma võitluse kogemustega tegelikult näitas, et hulkadel *võimalik on* võimu võtta; ta näitas „kuidas seda teha“. „Proletariaadi detsembri võitlus jättis rahvale ühe neist pärandustest, mis ideelis-poliitiliselt mitme põlve tööle võivad tuletorniks jääda.“

Enamlastepartei ajalugu tõestab, kui tähtsat osa see tuletorn just neil aegul, mil Lenin eelmised read kirjutas (1910 a.) revolutsioonilikkude jõudude koondamises ja kasvatamises etendas. Ainult seega, kui meie töölisestihulkade ette seame täies ulatuses, kogu oma suuruses need ülesandad, mis 1905 aasta meie põlvele päranduseks jättis, suudame liikumise aluspinda tegelikult laiendada, hulkasid kaasa

tõmmata ja neid ennastsalgava revolutsioonivõitluse meeolule vaimustada" — kirjutas siis Lenin. (XIV k., lhk 267.)

Nagu tähendasime, oli Leninil algusest peale selge, et 1905 a. võitlustel, eriti detsembri sõjariistus ülestõusudel, kaugele üle Venemaa piiride ulatav, rahvusvaheline tähtsus oli. Mitmel ja mitmel puhul võrdleb Lenin 1905 a. detsembriülestõusu Pariisi Kommunaga, mille järel ta detsembriülestõusu kõige suuremaks proletariaadi võitluseks nimetab. Oma aruandes, mis ta 1905 a. 9. (22.) jaanuari aastapäeva puhul 1917 a. Zürichi Rahvamajas noorsoolaste koosolekul Venemaa 1905 a. revolutsiooni üle tegi, peatub ta pikemalt nende sündmuste rahvusvahelise tähtsuse juures, näidates, kuidas Venemaa 1905 a. võitlused mitte ainult Euroopa kõige mahajäänumat maad unest ei äratanud, seal revolutsioonilikkude rahvast luues, kes proletariaadi juhtimisel võitlusesse läks, vaid ka terves Aasias võimsa liikumise esile kutsus. Järgnevate aastate revolutsioonid Türgimaal, Pärsias, Hiinas, liikumised, mis sajad miljonid inimesed üles raputasid, näitavad, missugused sügavad jäljed Venemaa 1905 aasta võitlus sinna järele jättis, jäljed, mis iganes enam ei kao.

Lenin märgib edasi, et tsaarivalitsuselt väljapigistatud oktoobrimanifest Austrias otsekohe võimsa liikumise löi: Viinis pandi suuri meelevaldusi toime, Praahas ehitati barrikaade. Tagajärg oli — üldine valimisõigus Austrias. Ja Lenin teeb järelduse: oleks ekslik arvata, nagu poleks mahajäänud Venemaa revolutsioonil mingit tähtsust tulevaste Euroopa revolutsioonide kohta. Olgugi, et Euroopa tulevased revolutsioonid mõndagipidi Vene revolutsioonist saavad erinema, kuid sellest hoolimata „jääb Venemaa revolutsioon Euroopa tulevase revolutsiooni *proloogiks*“ (eelsõnaks, sissejuhatuseks).

Kolmkümmend aastat lahutavad meid 1905 a. detsembri sõjariistus ülestõusust. Venemaa proletariaat, kes selles ülestõus ja tema õppetundidel, enamliku partei, Lenini ja Stalini juhtimisel, kasvas, viis 12 aastat hiljem täide 1905. aasta testamendi, kukutas tsaarivalitsuse, oktoobris kodanluse võimu ja asus enamlastepartei ja Lenini juhatusel sotsialismi ehitama, mida ta jätkab nüüd ühes kolhoositalurahvaga Lenini suure kaasvõitleja sm Stalini jälgil. Mõödunud kolmkümmend aastat on toonud hiiglaulatusega muudatusi maailma ajalukku ja rahvaste elusse: 18 aastat elame juba kaheks lõhestatud ilmas, 18 aastat vältab vahetpidamata võit-

lus uue, sotsialistliku ilma ja vana, kapitalistliku ilma vahel. Seal, kapitalistlikus ilmas, on proletarised revolutsioonid veel ees, seal on maksev veel tänapäev 1905 a. detsembri võitluste revolutsioonilik pärandsus, seal maksab veel täiel määral Lenini sõna, et „ainult niisuguste võitlusevormide arengus seisab tulevaste revolutsioonide edu pant, et need võitluse eeskujud peavad meil tuletorniks olema uute võitlejate põlvete kasvatamisel.“ (XII k., lhk 213.)

Täiel ulatusel on see tõde maksev ka tänapäevases Eestis, kus proletariaat ja teised töörahvahulgad nii linnas kui maal ägavad kurnamise ja surve all, mis on märksalt raskem, metsikum, kui oli tsaarivalitsuse surve. Eesti töörahvas ei mälesta mitte ainult Moskva detsembriülestõusu ja selle kangelaslikku võitlust; eesti tööliised ja kehvtalurahvas, osalt keskmikudki, pidasid ise ägedat, verist võitlust tsarivõimuga ja selle ühiskondliku alustoe, aadliga. Eesti proletariaat peab kõrgeks eelkäinud põlve kangelaslikku võitlust ja selle võitluse traditsioone. Ta näitas 1917 aasta võitlustes, et tal tahet, julgust ja enesesalgavust võitluseks kurnajatega jätkub. Ta kinnitas oma valmisolekut, oma ohvrimeelset kangelasliku võitlusega 1924 a. 1. detsembri ülestõusus Tallinnas.

Eesti fashistlikud kurnajad ja vägistajad püüavad nüüd kätt sirutada 1905 a. revolutsiooni kuulsusrikka päranduse järele, 1905. a. võitlusi *oma* teenuseks, nende võitluste ideid *oma* tagurliku marurahvuse ideedeks tembeldada ja upitavad 1905 aasta kangelaste kohale — rahva vabadusevõitlejate kangelaste kohale — tänapäevaseid rahvavabaduste kägistajaid, tagurlike vägivaldlasi, fashistlikke rusikamehi.

Neile revolutsiooni päranduse ahmitsetele peab eesti proletariaat valusalt sõrmede pihta äigama: käed küljest! 1905. a. traditsioonid on võitluse traditsioonid, sõjariistus ülestõusu traditsioonid kurnajate, töörahva vägistajate vastu. Ja tänavusel mälestuseaastal kinnitab Eesti töörahvas uuesti oma truudust neile traditsioonidele, töötades edasi võidelda oma järeelproovitud juhi — Eestimaa Kommunistliku partei — juhatusel, Kominterni juhatusel, üleilmse töörahva suure juhi sm Stalini juhatusel, et täide viia 1905 a. suurtestamenti — vabastada ka Eesti töörahvas linnas ja maal oma kurnajatest ja fashistlikkudest vägistajatest.

Selleks töötame talle igakülgse toetuse ja abi N. Liidu eesti töölistelt ja kolhoosnikkudelt.

H. Pöggelmann.

„Tööpäevadega vabastas kolhoos naisterahva ja tegi teda iseseisvaks. Nüüd ta ei tööta enam isale, seni kui ta tüdruk on, ega mehele, kui ta mehel on, vaid ta töötab kõigepealt endale. See just tähendabki naisterahva-talunaise vabastamist, seda kolhoosiline kord just tähendabki, mis teeb töönaise töömehele võrdseks. Ainult sellel alusel, neis tingimustes võisid ilmsiks tulla niisugused suurepäralised naisterahvad.“
(Stalin)

„Nii, nagu nõuab seltsimees Stalin“

„Elada on kergem, elada on rõõmsam, seltsimehed, sellepärast läheb ka töö paremini“ — ütles sm. *Stalin* omas kõnes stahanovlastele.

Seda tunneb oma igapäevases elus ka sl. Marie *Pulver*.

Kes tundis Mariet tsaari ajal, kui ta 12-aastase tütarlapsena maha jäeti ning vend Eduard — ainuke perekonna toitja — tsaari „isamaad“ kaitsema viidi? Raske oli lapsel kasvada tööjulisteks, oi, kui raske. Nüüd on Marie juba 33 aastat vana. Inimlike elutingimusi hakkas ta alles kolhoosis nägema. Ja sellepärast pole Mariel täitmata norme. Ja sellepärast oli Mariel juba 10 kuu jooksul 280 tööpäeva ning ta saab oma töö eest 50 puuda vilja, üle 300 rubla raha, 170 puuda kartuleid. Ent kodumajapidamine pole kaugeltki tuluta. Siin on siga, lehm, lambad, kanad, õunapuuad jne.

Seda endist vaeslast, keda tsaari võim toitjata jättis, küsimata sellest, kas saab lapsest kunagi inimene, tuntakse praegu mitte ainult oma Smorodinos, „Koidu“ kolhoosis, vaid kogu Sengilei raioonis, teda tuntakse kogu Kuibõschevi piirkonnas. Sl. Marie *Pulver* oli parem parematest, keda „Koidu“ kolhoosnikud saatsid oma esindajana Kuibõschevi piirkonna löökolhoosnikkude kongressile.

Delegaadi saamise õigused võitis kolhoos kätte hea tööga, riiklike kohustuste täitmisega õigeaks ajaks, ja selles töös oli Marie *Pulver* alati üks esimestest.

Ka teise „Koidu“ kolhoosi tähtsa inimese, Juuli *Suterniperi* elu enne kolhoosi polnud kerge. Alles kolhoosis hakkas ka Juuli tundma seda, et ka tööinimese elu võib olla kergem, rõõmsam. Ja Juulil on 10 kuuga teenitud 250 tööpäeva, sellele vaatamata, et ta on ainuke naisterahvas majas, sellele vaatamata, et tal on väga tõsine ja vastutav ühiskondlik kohustus, mis sagedasti aega võtab: ta on kolhoosi

juhatus ja Smorodino külanõukogu liige. Tuleb töötada ausalt, hoida kolhoosi vara — niisugune on Juuli põhimõtte töös ja sellepärast ei saa tema kunagi jääda rahulikuks, kui näeb lohakust kolhoosi töös. — Kellele see kahju toob? Meile omale ju. Ega me tee „kroonule“. Niisugused põhimõtted on seni Juuli töös igalpool esirinnas ja ega muidu antud Juulile ka tänavu sügisel kolhoosis vastutav töö: ta peab 1000 tsentnerit seemnevilja vastu võtma ja korralikult hoidma kevadise külvini.

Marie *Pulveri* ja Juuli *Suterniperi* järgi joonduvad ka teised „Koidu“ kolhoosi naislööklased. Ja siis, kui „Koidu“ naised lugesid ajalehist „viiesajalaste“ suurtest saavutustest sotsialistlikudel põldudel, kui nad lugesid seltsimees *Stalini* kõnet „viiesajalastele“ nende vastuvõtmisel partei ja valitsuse juhtide poolt, siis kutsuti kiires korras naiskolhoosnikkude koosolek kokku, et ka endile seada üles uusi sihte kolhoosi töös, mille saavutamine teeb elu veel rõõmsamaks, veel paremaks.

— Mitte vähem, kui 15 tsentnerit teravilja, mitte vähem kui 150 ts. kartuleid hektaarilt — lausub „Koidu“ naiskolhoosnikkude otsus ning seab ühtlasi ka ülesse konkreetseid abinõud, millele varal vilja saagi tõstmist saavutada: sõnniku hoidmine, tuhakorjamine, maa õieti harimine, kahekordne kitkumine. Ja isikuvastutamuse kaotamiseks otsustavad naised — kinnitada igale lülile oma kindlad põlluosad.

Kui naiskolhoosnik on suur jõud kolhoosi põllul, siis seda suuremaks jõuks on ta kolhoosi karjafermi töös. Ja ka sel alal seavad „Koidu“ naiskolhoosnikud endile üles rea konkreetseid ülesandeid.

Kui tänavu 18 tsentneri asemel lehma kohta lüpsjad saavutasid 20 tsentnerit piima, siis tulevaks aastaks seati ülesanne — 22 tsentnerit lehma kohta. Sigade poegimise

tahavad „Koidu“ naislööklased saavutada 2 korda aastas ja mitte vähem kui keskmiselt 8 elupörsast poegimise kohta. Ja talletsid 10 lamba kohta — 15. Lühikesed, kuid paljuütlevad ja ausat tööd nõudvad otsused. Seda saavad „Koidu“ naiskolhoosnikud ka ise aru. Otsus pole tehtud ilusaks sõnaks „hoogtöö“ korras. Koosolejad tunnistavad ühel häälel, et „viljasaak ja karja produktiivsus oleneb meist endist, on meie käes, ainult vaja töötada nii, nagu sl. Maria Demtshenko, nagu Stahanov, Bussõgin ja teised meie sotsialistliku kodumaa tähtsad inimesed, tarvis töötada nii, nagu meilt nõuab meie armastatud, meie kallist juht sm. *Stalin*.“

„Koidu“ naiskolhoosnikud kutsusid Lapschanka sm. Kirovi nim. kolhoosi naiskolhoosnikke (samas Smorodino külanõukogus) endaga võistlusele, stahanovliku tööhargestamisele omas kolhoosis.

Meie ei kahtle selles, et sm. Kirovi nimelise kolhoosi naiskolhoosnikud väljakutse vastu võtavad.

Meie ei kahtle selle juures, et nii „Koidus“ kui ka sm. Kirovi nimelises kolhoosis mees- kui ka naislööklased stahanovliku tööga juba tänavu, samuti ka teise viis-aastaku neljanda aasta võitluses kõrge viljasaagi eest teostavad suure juhi õpetust:

„Meie peame mõtlema ka homsele päevale, lähemale tulevikule. Kui aga asjale vaadata homse päeva seisukohalt, siis ei või saavutatud tagajärjed meid rahuldada. Kuipalju on meil teravilja tarvis lähemas tulevikus, ütleme aasta kolme-nelja pärast? Meil on tarvis mitte vähem kui 7–8 miljardit puuda teravilja. Näete, kuidas on asi, seltsilised.“

Tänavuaastase 4–5 miljardi puuda asemel juba lähemas tulevikus 7–8 miljardit puuda — niisugune on sotsialistliku ehituse suure juhi poolt üles seatud loosung. See loosung taotleb hulkade heaolu veel suuremat tõstmist, et elu muutuks veel kergemaks, veel rõõmsamaks ja see loosung peab saama täidetud.

A. M-er. G. S-ar.

Auväärt kodanlikust ja õnnelikust emast VSFNV kõrgema kohtu prokuröri abi F. E. Njurina artikkel

Üks kõige alutumaid, vastikumaid legende, mis kodanlus loonud, on legend sellest, et emalikkust ei saa ühendada naiste üheõiguslusega, tema osavõtmisega ühiskondlis-poliitilisest elust. Inimsoo kõige suurema rõõmu — emalikkuse — muutsid kodanlised seadused raskeks ristiks töötavale naisele. Ta on sunnitud sünnitama peaaegu tööpingi juures, viimase minuti oma rasedust varjama, et mitte tööd kaotada.

Kapitalistlike maade naistöölised ja talunaised sünnitavad haigeid, rahütliisi lapsi, kes hukuvad, päikese, valguse ja soojuse puudumisel.

Miljonid nõukogude maa lapsed, tugevad, rõõmsad, kes kogu nõukogude ühiskonna poolt oma esimestest elupäevadest peale on hoolitsuse ja tähelepanuga ümbritsetud, demonstreerivad kogu ilma ees oma tervet, õnnelikku lapsepõlve.

Iga aastaga kasvab proletaarse riigi hoolitsus väikese inimese ja tema ema eest. Meie sotsialistlikul kodumaal on ema suure austuse, tähelepanu ja armastusega ümbritsetud. Talle on kindlustatud puhkus enne ja peale sünnitust selleks, et ta võiks rahulikult ettevalmistuda oma elu kõige kurnima päeva vastu ja peale sünnitust hästi

kosuda. Teda hoitakse imetamise ajal. Ta laste jaoks ehitatakse sõimeid, konsulteerimise punkte, laste sanatooriume. See kõik annab talle võimaluse suure sotsialistliku maa kodaniku kohuseid täita ja terveid lapsi kasvatada.

Kuid on ka meil veel inimesi, kes ei saa aru ega taha aru saada, et partei ja valitsuse määratu hoolitsus ema ja lapse eest ei vabasta veel vanemaid nende kohustustest oma laste suhtes. Palju on veel isasid (väga harva ka emasid), kes ei hoolitse oma laste eest, kes ei taha mitte mingisuguseid materjaalseid kulusid nende kasvatamiseks kanda.

NSV Liidu rahvakomissaride nõukogu kinnitas alimentide seaduse muutmise eelnõu. See eelnõu kergendab tuntavalt alimentidest kõrvalehoidvate vanemate ülesleidmist ja annab kohtutele õiguse kuritahtlikke mittemaksjaid valjult karistada.

Mõned muutused viiakse sisse ka meie maksva perekondlik-abieli koodeksisse. Senini oli küllaldane abieluliste ühe poole teadaandest, et ebielu lahutatuks lugeda. Pole harvad juhtumid, mil inimene, kes on kaotanud vastutustunde oma proletaarse riigi ees, oma perekonna ees, jätab maha selleks täiesti ettevalmistamata naise

ja lapsed: sõidab mingisuguse ettekäände all ära, pärast aga saab perekond ootamatult teate lahutusest. Nüüd viiakse perekondlik-abieli koodeksisse tõsised muutused sisse. Muidugi ei saa sundida inimesi tingimata abielus elama, kui mõnesugustel põhjustel ühel pooltest abieli väljakannatamatuks muutub. Kuid abieli lahutus peab mööduma sarnaselt, et mõlemad pooled selleks end tõsiselt ettevalmistada võiksid.

Uue seaduse järgi registreeritakse lahutus kas mehe ja naise juuresolekul või kui on olemas teiselt poolt teadaanne, et ta teab eelolevast lahutusest. Seaduses on siiski ette nähtud, et kui teist poolt kuue kuu jooksul üles ei leita, lahutus ikkagi registreeritakse.

Kõige suuremaks raskuseks oli alimentide maksmisest kõrvalepõiklejate ülesotsimine. Uue eelnõu järgi sünnib sarnaste vanemate otsimine Siseasjade Rahvakomisariaadi organite poolt kõrvalepõiklejate kulul. Senini võis kohus kuritahtliku alimentide mittemaksmise eest ainult kuueks kuuks sundtöödele mõista. Uue seaduse järgi saab kohus õiguse alimentide mittemaksjaid kuni kolme aastani vabaduse kaotamisele mõista. Järsult tõuseb asutuste ja ettevõtete vastutus, kus töötavad inimesed, kes on kohustatud maksma alimente: administraatorid vastutavad selle eest, kui nad kinni ei pea määratud alimente isikutelt, kes nende juures töötavad.

Et takistada alimentide maksmisest kõrvalepõiklejad ära kaduda, tehakse ta passi peale märkus sellest, et ta peab maksma alimente. Nii siis, iga ettevõtte ja asutus, võttes uue tööliste ehk teenija, teab juba passi järgi, et sellelt kodanikult on tarvis alimente kinni pidada. Uus seadus annab ametiühingulistele organisatsioonidele laiemad õigused võitluses alimentide mittemaksjatega.

Kõik need abinõud on sihitud nende inimeste vastu, kes arvavad, et nõukogude seadused pole nende tarvis kirjutatud, kes läbi on imbunud kapitalismi jäänus-tega ja pole jagu saanud toorest, vanast suhtumisest naisele ja lapsele. Sarnased inimesed jäävad meie maal ikka vähe- maks.

Sotsialistliku ehituse edu tormilise kasvuga, kultuurilise taseme kasvuga, heidavad laiad hulgad enesest ära raske mineviku päranduse: kirjaoskamatus, tooruse, kultuuri puuduse. Kasvab vastutustunne oma proletaarse riigi ees, oma kodumaa, oma kollektiivi ja perekonna ees. Kasvavad austus ja lugupidamine üheõiguslise Nõukogude maa kodaniku vastu, ema vastu.

Mahajääjaid meie õpetame, kasvatame ümber. Kuid meie sotsialistlikkude seaduste kuritahtlikke rikkujaid, huligaanisid, inimesi, kes naisesse ja lapsesse lurjustena suhtuvad, naelutame me häbiposti. Neid karistame me tugevasti ja valjult.

Vastutav toimetaja: S. Allermann

Tehniline toimetaja: V. Sander

Väljaanne nr. 431. Ladumisele antud 8/XII 1935. Trükkimiseks alla kirjutatud 31/XII 1935. Paber 72×110^{1/16}.
Autoripoognaid 2,7. 2^{1/4} trükip. Ühes trükip. 85 680 trükit. Üldse 107 100 trükitähte. Lektorit nr. 36248.
Tiraash 750 eksempl. Töö nr. 8432. „KÜLVAJA“ trükikoda, Leningrad, 31, Dsershinski uulits, nr 49.

„РАБОТНИЦА И КОЛХОЗНИЦА“ № 12 (79)

Ежемесячный журнал на эстонском языке

Издательское Товарищество Иностраных Рабочих в СССР, Ленинград, 141, Апраксин пер. № 2
Välismaatöölise kirjastusühisus NSV Liidus, Leningrad, 141, Apraksini põikul. № 2

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR

Ц. 1980.
Акт № 4
Вкладн. л.